D·N
21/3 1944.

Vapenbröder.

Mars månad har nazistregimen alltid tyckt om som en lämplig tidpunkt för sina stora aktioner. Under de senaste veckorna har också tyska pressen ignrat sig åt ett omfattande jubileumsfirande. För sex år sedan, den 11 mars 1938, ockuperades Österrike, för fem år sedan, den 15 mars 1939, delade Böhmen-Mähren samma öde sedan den tjeckoslovakiska staten hade styckats ett halvt år tidigare. Syftet med dessa artiklar var uppenbart: krigsrapporterna bringade bara bud om katastrofartade nederlag, man ville låta det tyska folket åtminstone i tankarna uppleva de stora dagar då krigsmakten lade nytt land under Hitlers välde. Samtidigt har högkvarteret förberett ett mera konkret inslag i jubileumsfirandet, och på måndagskvällen kom segerbudbringaren: Ungern har besatts av tyska trupper.

Om man bortser från det lilla Slovakien, som redan före krigsutbrottet var inkorporerat i Tysklands militära system för att utgöra bas för omfattningen av Polen söder ifrån, har Tyskland under det tjugående kriget fyra allierade: Italien, Rumänien, Ungern och Finland. Har mycket återstår nu av detta alliansystem? I alla fyra länderna befinner sig tyska styrkor, men de står där inte som bundsförvanter, de står där som fiender i den enda avsikten att förhindra att vapenbröderna bryter sig ut ur alliansen och sluter fred på så litet opåtvunna villkor som kan ernås. "Europa" har slutit upp vid Tysklands sida i kampen för de europeiska folkens befrielse från det bolsjevistisk-plutokratiska förtrycket — det har under hela kriget varit den paroll varmed de tyska erövrarna har försökt lägga under sig vår världsdel. Quislingklickarna i Frankrike, Holland, Belgien och Norge hyllades som värdiga representanter för dessa länder, men bedersplatsen i fältlägret mot det vakande Europa hade reserverats åt de fyra länder som hade satt in sin fulla stridskraft, inte bara en frivillig legion, i kampen. Av dessa är två tredjedelar av Italien ockuperat, tysk trupper i Finland och Rumänien är det svåraste hindret för dessa stater att lämna Tyskland innan katastrofen blir ohjälplig.

I ett avseende intar Ungern en särställning. Både Finland och Rumänien deltog i det tyska angreppskriget mot Sovjetunionen för att reglera sina gränser mot den mäktiga grannen: Finland önskade återvinna de i Moskvafreden förlorade områdena och under stridens tidigare skede också erövra vissa delar av ryskt territorium; Rumänien ville återta Bessarabien, som Sovjetunionen hade annekterat i juli 1940, och dessutom avrunda sitt välde med områdets fram till Bug. Ungern hade inga territoriella aspirationer på Sovjetunionen, det ville över huvud inte delta i ett krig som ur dess synpunkt var meningslöst, utom såtillvida att det kunde vara en fördel att vid krigets slut stå på det segrande Tysklands sida och skörda frukterna av vanenbrödraskaret.

Men det var aldrig Ungerns mening att det skulle delta i plundringen av den slagna Sovjetunionen. Den ungerska insatsen i tyskarnas fältåg i öster var också minimal: några divisioner sattes in, men då det blev klart att det tyska erövringståget i öster var förlorat drogs de ungerska trupperna tillbaka från stridslinjen och har länge endast gjort etapptjänst. Hitler har försökt att förmå riksföreståndare Horthy till ökade ansträngningar, fältmarskalk Keitel har varit i Budapest och pressat honom. Allt har varit förgäves. Till och med Ribbentrops geniala diplomati har stått maktlös inför det ungerska motståndet. Stämningen mellan dessa båda allierade har i själva verket länge varit förbittrad, och vållat hätliga personliga sammanstötningar. Från tillförlitlig källa har upplysts att Hitler vid ett tillfälle ansåg den animerade samtalston som han med framgång använde mot den olycklige österrikiske förbundskanslern Schuschnigg, men den gamle amiral Horthy reste sig hara lugnt och sade: "Unge man, i den tonen talar man inte till mig." Episoden stämmer med den politik som Horthy har följt i sina förbindelser med Tyskland. Hans självständighet har inte inskränkt sig till det militära området. Han har med den yttersta beslutsamhet motstått sig de tyska försöken till infiltrering i Ungerns inre förhållanden. De ungerska nazisterna har trots stödet från sina tyska partivänner varit dömda till maktlöshet — där har Schuschniggs och Österrikes öde varit ett varnande exempel. Men värst av allt: judarna i Ungern, bland vilka finns åtskilliga flyktingar från andra länder, har pönt en mänsklig behandling. Det har gjort de tyska kulturbärarna särskilt bittra. Om inte Horthy ville spilla ungerskt blod på de tyska slätterna, kunde han inte åtminstone bringa det billiga offret åt den nya tiden att han förgrep sig på de värnlösa judarna? Det blev ett obevekligt nej.

Det ungerska motståndet mot tyskarnas påtryckning att engagera sig djupare i det tyska fältlget berodde inte enbart på olusten att föra ett krig som inte direkt angick Ungern. Den ungerska krigsmakten skulle sparas — för att användas på annat håll. Ungern har riktat in i det paradoxala läget att det upprätthöll den bundsförvant till sin dödsfiende, Rumänien. Den tyska politiken under världskrigets tidigare skede gick ut på att freden måste upprätthållas på Balkan för att lämna denna viktiga levarantör av råämnen och andra förnödenheter oberörd av militära operationer. Den fixerade tyska åsikten beträffande Balkan avsåg just att åstadkomma en avspänning mellan Ungern och Rumänien. Tvisten gällde Transsylvanien, som Ungern hade mäst avstå till Rumänien vid fredsslutet efter förra världskriget. Vid en av de pompösa ritualer som förekom på den tiden avkunnade Ribbentrop och Ciano en skiljedom i Wien den 30 augusti 1940: området delades mellan parterna, till lika stor förargelse för båda. Den goda, välrustade ungerska armén reserverades för en uppgörelse med Rumänien i ett fortsplipt konflikt under eller efter det pågående kriget. Rumänien satsade däremot hela sin existens på en tysk seger och den tacksamhetsskuld som landet därigenom hoppades kunna räkna på från tysk sida. Nu är spelet förlorat för båda parterna i den mån de hoppades att Tyskland skulle betyda något för deras välfärd. De blickar i stället mot Sovjetunionen. Vapen för ett partiinskrig saknar ungerarna inte, och förbittringen mot de tyska inkräktarna är tillräcklig för ett sådant svar på ockupationen.

— 10 trevliga recept, roliga och lätta att tillaga, finns i alla våra butiker!

Rökt torsk
storlek 1 kg 2:30
gratis avsmakning
i dag kl. 1—3
i vår butik Landsvägen 47, Sundbyberg
i morgon kl. 1—3
i vår butik Stockholmsvägen 17, Råsunda
KRONLAXEN

Riksdagssammanträden.

Tisdagen den 21 mars 1944.

Första Kammaren kl. 4 e. m.
Andra Kammaren kl. 2.30 e. m.
Konstitutionsutsk. kl. 11 f. m.
Statsutsk. in pleno kl. 11 f. m.
Statsutsk. 3:e avd. kl. 9.30 f. m.
Statsutsk. 1:a, 2:a e. 4:e avd. omedelb. efter slutat utskottsplenum.
Bevillningsutsk. in pleno kl. 11 f. m.
Bevillningsutsk. 1:a avd. kl. 10.30 f. m.
Obs. fotos.
Bankoutsk. kl. 11 f. m.
1:a Lagutsk. kl. 11 f. m.
2:a Lagutsk. kl. 11 f. m.
Jordbruksutsk. in pleno kl. 11 f. m.
Jordbruksutsk. 2:a avd. kl. 2 e. m.
1:a Särsk. utsk. kl. 11 f. m.
A. K. 1 ff. utsk. kl. 2 e. m.

De estländska flyktingarna berövas en egendom

i hemlandet enligt en förordning som har utfärdats i dagarna — naturligtvis inspirerad av tyskarna, experter på den sortens beslag. Våra hitkomna vänner, främst de svenska estländarna, får försöka trösta sig. Vad man hört av dem tyder inte på att de gett sig några illusioner. Åderlingarna är det emellertid gynd om. De andra har sin sega vilja i behåll, sina starka armar, sin okuvliga lust att bygga nytt och ta fatt på det arbete som bjuds dem. Där skall det inte felas! Sverige behöver duktiga män och kvinnor av det slaget, jordbruket likaså. Men det är mänsklig natur. Med stor tillfredsställelse har man hört att de erfarenheter som gjorts hittills varit i hög grad uppmuntrande. Det gäller både de Estländska-svenska familjejordbruken i kustbandet och anställningen av enskilda manliga och kvinnliga arbetskrafter på svenska gårdar. När de första försöken har slagit så väl ut och kunskapen härom har spritt sig tillräckligt — lokalpressen bör då hjälpa till med det — bör det bli jämförelsevis lätt att ordna med tryggad utkomst åt våra fränder.

Men ännu väntar många med ångest i hjärtat på hemstranden. Det är gott att veta att de behärskade män som tagit hand om denna sak inte försummar någon möjlighet att ge handräckning innan det är försent. De kan i sin tur göra angrepp på bestämt bistånd från svenska myndigheter.

Juryn får starkare ställning i tryckfrihetsprocessen,

om processlagberedningens förslag om anpassning av rättegången efter nya rättegångsbalken godtas — det är åtminstone utredningsmännens åsikt. Juryn blir i tillfälle att uttala sin mening om graden av skuld hos den brottslige, skall alltså delta i straffmätningen, och den erhåller en ordförande med pålitlig kompetens, utsedd av rätten från jurymannalistan. Båda dessa justeringar är viktiga. Den skepsis och otillighet betträffande tryckfrihetsjuryns som spårats på en del håll har tydligen inte angripit experterna i beredningen. Och det är glädjande. Det mycket nu blankandet — som i vissa fall inte galunda uppstått ur känsla för svenska frihetstraditioner — kommer kanske att visa sig vara en modeföreteelse, en övergående företeelse. Oavsett vad detaljkritiken kan ådagaligga i fråga om de nya tillsatserna har tryckfrihetsjuryn fått ett kraftigt bandlag. Pressen bör vara tacksam för det.

PRESSGRANNAR

Om det i Finland prisade fiendet nödvändiga önsketänkandet innehåller Arbetarbladet (s) i Helsingfors några kritiska reflexioner. Alla goda egenskaper, beslutsamhet, förtrötsan, uthållighet och hopfullhet, tillskrives som önsketänkande, och exempel ges på individer eller nationer i landet som det förtvivlade i en situation handlat med desperat kraft. Då t. o. m. sådana fall anges som exempel på önsketänkande, då har begreppsförvirringen antagit absurda proportioner:

Det väsentliga i önsketänkandet är vill tro igen och acceptera fakta som är obekvämt eller motbjudande, samt en besinnöshet att omforma verkligheten i enlighet med sina önskningar. Som exempel på omformning av fakta må tas professor Björkstens fullständigt omdrivande av innehållet i begreppet önsketänkande för att därmed göra det mera tillämpbart. Det väsentliga i önsketänkandet är lättjan. Det är tanketrötthet när man vägrar att acceptera ett faktum, emedan det skulle tvinga att att revidera sina uppfattningar. Det är handlingslättja då man vill slippa att stå in på en annan handlingslinje än man tilla vidare följt. Bakom tanketrötthet ligger ofta inertia genat in enviz åsiktsegnaim.

Då "önsketänkarna" förbinder önsketänkande med utav av tankelättja, kommer de till de mest fantastiska resultat. Professor Björksten anför som exempel på tankelättja rumarna efter katastrofen vid Cannae. I själva verket, om romarna både härdat i till önsketänkande, så både de resonerat som så att Hannibals elefanter får snuva i snabbarna, att Herren står hans sedvänd med influenza och hunger, att inre striderbryter ut i Kartago och att om Hannibal t. o. m. skulle nå Rome portar, så kommer han aldrig över murarna — argument, vilka önsketänkarna hunn i dag gärna använder. Och så skulle de i självförtroendet slagpinet ha lätt sakens ha sin gång.

Hemligheten med det desperata handlandets kraft är ju dock väsentligen att man kastar illusionerna på sig själv, att man ser situationen i fogat och så ter alla klutar till. Men önsketänkandet är dåligsheatens, det minst nyttiga, självbedrägeriet. Det är elementrianens och den alla självförröjelsens väg.

"Ingen fara på taket", ondigt att hoppa, menar önsketänkaren, t. o. m. när huset brinner under honom. Han vill ogärna hoppa, och därför inbillar han sig helt enkelt att han är i säkerhet på sitt tak. Resten betyder att man ser situationen i ögonen sådan den är och att man handlar med drastisk kraft, att man har styrkan att göra det bestut t. o. m. då det är mortifyande.

Utsikterna för vårt land två vara vilka som helst, i det ena eller det andra fallet; förtrösten, uthålligheten och självtillit behöver vi nog. Men de är helt andra egenskaper än önsketänkarens vägran att bekänna kort.

Vill de finska önsketänkarna göra sig mera bekantskap med likasinnade i Sverige, så bör de just nu vända sig till kretsarna kring Dagsposten. Där fartiansras fråkt i den genren.

Kommunen och regeringens vädjan i den finska fredsfrågan har här vunnit oreserverat gillande. De sa-saste dagarnas svenska pressutlåtanden bevisar det på ett övertygande sätt. Samtidigt som Svenska Morgonbladet (fp) konstaterar detta tillägger det:

Det kanske icke är möjligt för svenska regeringen att nu lämna en mer allsidig bild av sina initiativ och sitt mediarvärv, men nog är det önskvärt av både inrikespolitiska och utrikespolitiska skäl att en dylik anmärkningande och klar bild av Sveriges ståndpunkt ges så fort detta är möjligt. Att hemlighetsmakeri och sekretess i onödan utt till offentligheten bivia och osammanhängande ger ett grunka förvirrat intryck och kan uinyttjas av fiender till själva saken på ett sätt som icke är önskvärt.

Gö öborgs-Posten (fp) yttrar:

Förhandlingarna mellan Finland och Ryssland hade med säkerhet varit brutna om inte kung Gustafs ingripande kommit. Det är möjligt att de under alla omständigheter komma att brytas. Vad men kan sägs är att kungens ord äro den sköra tråd som håller samman fredsdiskussionen. Och om den modifiering sker i de ryska villkoren som kung Gustaf talat om, och om opinionen i Finland får tid att mogna, så kan det kungliga ingripandet få avgörande betydelse.

Kung Gustafs råd har nu blivit allmänt bekant i Finland. Efter detta måste fred eller fortsatt krig bli en fråga inte bara härskan för regering och riksdag utan för hela folket.

Om antifredsriktningen i Finland baserar sig på några kalkyler — och detta mås e man väl utgå ifrån, tycker Upsala Nya Tidning (fp) — så kan dessa icke gärna på ut på något annat, än att Tyskland skall lyckas hålla sina fron er, om Finland håller sin del av dessmma:

Att, om förhandlingskontakten brytes med Ryssland, försöka upprätthålla något slags av ett separat finsk-svenskt krig kan icke gärna vara tal om. Med Tyskland stående och fäller Finlands möjlighet att i längden försvara sig, det måste vara den ledande tanken i Finlands regering och högkvarter. Finlands intrikde på den storpolitiska scenen borde för övrigt vara tillräckligt dagaligt genom Englands och Amerikas godkännande av de ryska förhandlingsvillkoren och deras uppmaningar till Finland att anta dem.

Under sådana förhållanden måste givetvis också de som riata mot freden vara beredda att offra även skonet av den dubbeldiga hållningen och helt engagera sig med sin bundsförvant. De måste räkna med att få hjälp från Tyskland, om Ryssland skulle rikta ett storanhll mot någon del av den finska fronten, de måste vara beredda att ta emot fiery tyska trupper i landet. De måste vara beredda att gilda in i ett läge, för de absolut förlora sin handlingsfrihet, liksom Tyskland och de länder på Balkan, vilka behärskas av tyska trupper.

Dagens åskådningsundervisning är Ungern.

Kritiken av försvarsministerns roll i den Jürgensenska affären är enligt Aftontidningens (s) mening orättvis:

Det kan ihåsd befinnas ändamålsenligt att alla mygg och svälja kameler, att bland upp periferiska omständigheter och förbigå väsentligheterna. Det väsentliga är emellertid att hr Skiöld, sedan han efter framställningar från pressen och från arbetarna lärt känna hr Jörgensen, omedelbart vidtog åtgärder för hans entledigande. Vad som förekom under samtalet mellan försvarsministern och generalfältgmästaren är trots vittnesmålen endast ofullständigt känt. Det är emellertid påtagligt att generalen berättelse endast är ett fragment av ett längre samtal. Sannolikt har försvarsministern med generalens olust att skiljas från hr Jörgensen sökt övertyga honom om det ofrånkomliga i att råda spärr mot i och för sig berättigade krav, när de framföres från flera håll.

Nya Dagligt Allehanda (h) slutet upp vid Svenska Dagbladets (h) sida:

Mot kapten Jörgensen föreligga ej anmärkningar av de militära myndigheterna, men försvarsministern har förklarat sig slagen av en gemensam press, och arbetsgåtan och så ter alla klutar till. Men är skild att reagera när den anonyma och mina nu motiverade, självbevarelsedrift elementrianens och den alla självförröjelsens väg.

Utalandet om "den anonyma och oansvarsiga opinionen" är en fullt acceptabel självkarakteristik.

Landsfiskalerna. Landsfiskal Adolf Ljungren i Färentuna distrikt har sökt avsked på grund av sjukdom. Länsstyrelsen tillstyrker och föreslår att avsked räknas från 1 april.

DAGENS NYHETER utkommer icke

Marie Behådelsedag
(lördagen den 25 mars)

OFFICIELLT

Järnvägsstyrelsen. Regeringen har ogillat de besvär kanslikrivarna Dags Svensson och Elsa Fresse i Stockholm anfört över att järnvägsstyrelsen konstituerat kanslikrivare Frieda Elise Halberstadt i Stockholm till förste kanslikrivare vid stationa järnvägar med placering tills vidare på kanslibyrån.

Läkarna. Medicinalstyrelsen har på förslag till provinsialläkartjänstera i Tjällmo och Lambohls distrikt uppfört stadsläkaren James Schwieler, Tidaholm, extra provinsialläkaren. Olof Grimfors, Nomeåro, och civile veterinärstipendiaten Gösta Cedergren, Jönköping.

— På förslag till provinsialläkartjänsten i Umeå distrikt har medicinalstyrelsen upptfört extra provinsialläkaren Olof Grimfors, Nomeåro, civile veterinärstipendiaten Gösta Cedergren, Jönköping, och leg. läkaren Sven Falk, Tureberg.

Statens järnvägar. Stationsinspektor J. H. Ottberg, Katrineholm, har beviljats avsked ur S. J:s tjänst från den 1 april.

— Järnvägsstyrelsen har begärt att i vanlig ordning få förbereda en förste trafikinspektörstjänst vid 14:e trafikexpeditionen (Åtvg), som blir vakant den 1 oktober, en överinspektörsbefattning vid Malmö C och en stationsinspektörstjänst vid Norrköping C, vakant den 1 oktober, en ingenjörsbefattning vid 1:a maskinavdelningen, vakant från den 1 april, en stationsinspektörsbefattning vid Katrineholm, vakant den 1 september, en expeditionsföreståndartjänst vid Malmö C, vakant den 1 april, samt en kontrollörsbefattning på styrelsens kontrollkontor, vakant den 1 oktober.

Läroverken. E. o. adjunkten vid Katedralskolan i Lund, fil. lic. K. G. Grytzell, förordnas av rektor till en adjunktur i geografi, matematik och fysik vid läroverket.

— Bland sju sökande till en e. o. adjunktur i modersmålet och historia vid Härnösands läroverk har rektor uppfört på förslag fil. d:r Ove Moberg, Kristianstad, fil. mag. Gunnel Weidel, Varberg samt därefter endera av fil. mag:na David Nylander, Härnösand, och Sven Nilsson, Göteborg.

Yrkesskolorna. Folkskollärare A. M. Andersberg har förordnats att vara vikarierande rektor vid Sandvikens yrkesskola.

Lediga tjänster. En 2:e underlärartjänst vid Norrbottens läns centralanstalt, i Sundbrink, en befattning som biträdande instruktionsförman vid statens sjukvårdsskola, en tygförvaltartjänst av 2 klass, en folkskollärar-, organist- och klockartjänst i Skatelöv, Kronobergs län, den modifierlng sker i de ryska villkoren som kung Gustaf talat om, och om opinionen i Finland får tid att mogna, så kan det kungliga ingripandet få avgörande betydelse.

Kung Gustafs råd har nu blivit allmänt bekant i Finland. Efter detta måste fred eller fortsatt krig bli en fråga inte bara härskan för regering och riksdag utan för hela folket.

Om antifredsriktningen i Finland baserar sig på några kalkyler — och detta mås e man väl utgå ifrån, tycker Upsala Nya Tidning (fp) — så kan dessa icke gärna på ut på något annat, än att Tyskland skall lyckas hålla sina fron er, om Finland håller sin del av dessmma:

Att, om förhandlingskontakten brytes med Ryssland, försöka upprätthålla något slags av ett separat finsk-svenskt krig kan icke gärna vara tal om. Med Tyskland stående och fäller Finlands möjlighet att i längden försvara sig, det måste vara den ledande tanken i Finlands regering och högkvarter. Finlands intrikde på den storpolitiska scenen borde för övrigt vara tillräckligt dagaligt genom Englands och Amerikas godkännande av de ryska förhandlingsvillkoren och deras uppmaningar till Finland att anta dem.

Under sådana förhållanden måste givetvis också de som riata mot freden vara beredda att offra även skonet av den dubbeldiga hållningen och helt engagera sig med sin bundsförvant. De måste räkna med att få hjälp från Tyskland, om Ryssland skulle rikta ett storanhll mot någon del av den finska fronten, de måste vara beredda att ta emot fiery tyska trupper i landet. De måste vara beredda att gilda in i ett läge, för de absolut förlora sin handlingsfrihet, liksom Tyskland och de länder på Balkan, vilka behärskas av tyska trupper.

Dagens åskådningsundervisning är Ungern.

Kritiken av försvarsministerns roll i den Jürgensenska affären är enligt Aftontidningens (s) mening orättvis:

Det kan ihåsd befinnas ändamålsenligt att alla mygg och svälja kameler, att bland upp periferiska omständigheter och förbigå väsentligheterna. Det väsentliga är emellertid att hr Skiöld, sedan han efter framställningar från pressen och från arbetarna lärt känna hr Jörgensen, omedelbart vidtog åtgärder för hans entledigande. Vad som förekom under samtalet mellan försvarsministern och generalfältgmästaren är trots vittnesmålen endast ofullständigt känt. Det är emellertid påtagligt att generalen berättelse endast är ett fragment av ett längre samtal. Sannolikt har försvarsministern med generalens olust att skiljas från hr Jörgensen sökt övertyga honom om det ofrånkomliga i att råda spärr mot i och för sig berättigade krav, när de framföres från flera håll.

Nya Dagligt Allehanda (h) slutet upp vid Svenska Dagbladets (h) sida:

Mot kapten Jörgensen föreligga ej anmärkningar av de militära myndigheterna, men försvarsministern har förklarat sig slagen av en gemensam press, och arbetsgåtan och så ter alla klutar till. Men är skild att reagera när den anonyma och oansvarsiga opinionen förskrivare sig huvudsakligen bakom sina ordinarie ledare och ställer sig bakom de ansvarslösa skriverierna. Den vägen leder rakt ned till demokratins förfall. Man kan lämna kapten Jörgensens person åsido i detta sammanhang. Vi känna honom ej och sakna intresse för honom.

Utalandet om "den anonyma och oansvarsiga opinionen" är en fullt acceptabel självkarakteristik.

Landsfiskalerna. Landsfiskal Adolf Ljungren i Färentuna distrikt har sökt avsked på grund av sjukdom. Länsstyrelsen tillstyrker och föreslår att avsked räknas från 1 april.

Naturrätten under debatt.

Av professor Herbert Tingsten.

ÅTSKILLIGA TYSKA EMIGRANTER ha under de senaste åren lämnat bidrag till vår statsvetenskapliga litteratur. Några ha illustrerat den tyska samhällsforskningens sämre sidor: begreppsmystiken, de "stora" och floskulösa synpunkterna, det outtalaka begäret efter en s. k. livsåskådning, som gör så många arbeten till ett slags gymnastiska bekännelseskrifter. Hos andra ha de positiva egenskaperna dominerat: den breda kunskapen, intresset för idéer, de genomförda perspektiven. I vissa fall har möjligen kontakten med den svenska miljön, som i varje fall icke utmärkes av tendenser till fantasteri, verkat i realistisk och kritisk riktning. Idédebatten är icke vår statsvetenskaps starka sida, och insatser som kunna stimulera denna debatt och intresset för mera allmänna problemställningar över huvud måste i och för sig hälsas välkomna.

En sådan insats gjordes nyligen av Kurt Steckert genom hans undersökning av nationalsocialismens historiska ursprung. Av i flera hänseenden liknande typ är det arbete som samtidigt publicerades av d:r Strzelewicz, en skvitt behant för svensk publik förut okänd författare. Dess syfte är, såsom av undertiteln framgår, att skildra "Kampen om de mänskliga rättigheterna från den amerikanska oavhängighetsförklaringen till Atlantöeklarationen". Framställningen går på två linjer. En stor del av boken innehåller redogörelser för uppkomsten och utvecklingen av idéerna om mänskliga rättigheter, d. v. s. av de förestållningar enligt vilka människorna ha några slags "naturligt" givna, "oförytterliga" krav på exempelvis liv, frihet och lycka — för att använda ett ord som amerikanska självständighetsförklaringen. Dessa idéer, vilkas framträdande betecknar liberalismens genombrott, bli, efter vissa förberedande ansatser i England, först omsatta i systematiskt upplyggda lagbestämmelser i Amerika och Frankrike, främst i Amerika, där både unions- och statsförfattningarna innehålla utförliga föreskrifter om ägandeintresse okränkbarhet, religions-, tryck-, församlings- och föreningsfrihet o. s. v. Liknande föreskrifter finna sedan plats i så gott som alla av liberala och demokratiska tendenser påverkade författningar. Weimarförfattningen innehöll en av de mest fullständiga "rättighetskataloger" som någonsin utarbetats. T. o. m. i den ryska författningen ha rättighetsbestämmelser införts, ehuru det kommunistiska partiet och till denna kontrans organisationer. Egendomligt nog höra England och Sverige, där den medborgerliga friheten har alltsedt starka traditioner, till de stater som blott fragmentariskt fastställs regler om medborgerliga rättigheter.

Den folkfrihetliga förklaring som dr Strzelewicz här givit är inom sin begränsade ram klargörande. De sociala och ideologiska förutsättningarna för rättighetsdeklarationerna framvixt ha kombinerats med stor skicklighet. Författarens ståndigt vakna intellektuella intresse gör att framställningen aldrig får den torftiga bokimässiga och pedantiska karaktär som lätt blir fallet i en kortfattad översikt av komplicerade sammanhang. Något liknande arbete finns ej på svenska, och Strzelewicz' bok bör därför vara av värde både i den mera populära och i den akademiska undervisningen. Några att hos brinnelkommissionen begära tillsedning av bättre bränslekvaliteter.

Donation till glasmuseum.

Grunden till ett glasmuseum i Växjö av stora mått är nu säkrad i och med att de svenska glabruken skänkt ett belopp av 35.000 kr. för ändamålet. Tillsammans med tidigare insamlade medel och ett större statsbidrag disponerar blivande museum, som kommer att bli ägare av det i sitt slag fullständigt unika museet, närmare 120.000 kr.

Det var vid de svenska glasbruksföreningarnas riksstämma som landshövding Beskow i egenskap av ordförande för Smålands museum fick motta de 35.000 kr., som också utgör ett personligt tack från "glasmänerna" sida till landshövding Beskow för hans stora insatser för glasnanteringens främjande.

WILLY STRZELEWICZ: Kampen om de mänskliga rättigheterna. Kooperativa. Pris 6: 75.

Annons-
Branschens
Champion
DAGENS NYHETER

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.